

מסורת הש"ס

(א) גי' רש"ל ורש"י רגן
גמליאל, (ב) [נקמן לה:]
(ג) [נקמן מכ:], (ד) זכמה ע.
[נקמן קג:], (ה) דפרישות.
רש"י, (ו) [ועין מוס' נקמן
קג: ד"ה מה וס'].

תורה אור השלם

1. דברו אל בני ישראל
לאמר זאת הנה אשה
תאכלו מכל הבהמה
אשר על הארץ:
ויקרא יא ב
2. לא תאכלו כל נבלה
לגר אשר בשעריך
תחנה וְאֶבְלָה או מִכֹּר
לְכָרִי בִּי עִם קֹדֶשׁ אֶתָּה
לֵאמֹר אֲלֹהֶיךָ יְיָ הַבְּשֵׁל
גִּיד בְּחֵלֶב אֹמֶן:
דברים יב כא
3. וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה
אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לֶאֱכֹלָה
הַבֹּגֶעַ בְּגִבְלֶיהָ יִטְמָא עַד
הָעֶרֶב: ויקרא יא לט
4. וְאִנְשֵׁי קִרְיַת הַדְּחִיךְ לִי
וְיִשְׂרָאֵל בְּשָׂדֵה טְרֵפָה לֹא
תֵּאָכְלוּ לְכָלֵךְ תִּשְׁלַכְתֶּן
אֹתָן: שמות כב ו
5. וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב
טְרֵפָה יַעֲשֶׂה יְיָ
מִקְלָכָה וְאֶבְלָה לֹא
תֵּאָכְלָה: ויקרא כד כ

הגהות הב"ה

(א) תוס' ד"ה כי מהני
וכי ומשני כי קמיבעיא:

מוסף רש"י

בהמה דקה שפשטה
ידה. אחר שמיטה, ולא
החזירה פסולה. אטורא,
דכמה מסוכנת היא וזוהי
מומרת עד שתפרכס וזוהי
לא פירכה היא כמות
קודם שמיטה, ופשיטת
יד לקח אינה אלא
הואל נפש, אלא כפפה
בין פשטה ולא כפפה
בין כפפה ולא פשטה
פירכוס היא וכשרה (ע"ז
טו). זאת החיה, קרי
בזה זאת חיה (קטן מב).
למאי הלכתא. ואכל לא
תאכלו למא לי דמביה
בגל טרפה, הא בגל
וול דס לא תאכלו, אלא
המורה אמרה כי, והיא
ואכל לא תאכלו משום
ללא דנבלה אחרת
ואשמועין דחול על איסור
חלב, א"ע דאיסור חלב
קדים משמלה (קטן קב).
ומשום אכל לא תאכלו
דפיה דקרא פירש בו
נבלה ועריפה לתייב את
האכלו משום חלב ומשום
נבלה ומשום טרפה, שלא
תאמר אין איסור נבלה
טרפה חלב על איסור חלב
שקדם לנבלה (ובזה"ע).

מאי. לגופיה הוא דהאני אכל דליטמי איסור אחרני לא או דלמא ל"ש:
מתני' עד שפרכס. דאי לא מפרכס קיס להו לרצנן דנטולה
נשמתה קודם גמר שמיטה כדאמרין בגמרא [לח:]: **אס וינק.** כדך
שהבמות נופחות בגרוסם והס
קילות: **פשוט בליס.** בזהמה
מסוכנת שזריכה פירכוס ולא ידע
אי פירכסה: **ולמחר השנים ומלא.**
כותלי בית שמיטה הזוהר מלאים
דס כשרה מפני שזינקה: **ומדס**
ר"א. דמכשר לה זינוק אמרה
ר"ש: אחד כהמה דקה ואחד כהמה
גסה. לריכות פירכוס אס היא
מסוכנת: **שפשה ידה.** בגמר
שמיטה: **ולא החזירה פסולה.** אס
היתה מסוכנת לפי שאין זה פירכוס
אלא כן דרכה בשעת זאת נפשה
אכל גסה ולא אורחה כהני: **גמ'**
ממאי דשריא. ואפילו בפירכוס:
ומהדרין **וממאי פוסק** **ואדעתין**
למיסרי. דבעי קרא למשריא:
לאו חיה היא. ואפילו מפרכסה
וממאי לן דשריא: **מדאמר רחמנא**
נבלה לא תאכל. וסתם נבלה מסוכנת
הואי קודם מיתתה: **מכלל.** דקודם
מיתה כי הוה מסוכנת שריא דאי
קודם מיתה אסירא מואת החיה
לאחר מיתה מיבעיא מיתה מי שריא
לה: **ופרכין דלמא היינו נבלה היינו**
מסוכנת. וקודם מיתה משנסתכנה
קרי לה נבלה ואשמועין רחמנא
דקאי עלה וזלאו נמי דאי מואת
לאו הגה מכלל עשה כהני: **מחיים**
לא איקרי נבלה. והלכך למה לי
לאזכורי עלה דנבלה פשיטא דאיסור
מסוכנת להיכא אזיל: **דלמא לעולם**
היינו נבלה היינו מסוכנת. כלומר
לעולם כדקאמר דנבלה היינו כהמה
שנסתכנה ונאסרה קודם מיתה ואפ"ה
אזיטריך קרא דאילו מחיים איסור
מסוכנת עשה בעלמא הוא ואשמועין
קרא דלאחר מיתה קאי נמי בלאו:
טרפה. ניקב קרוס של מוח [מג:]. או
נחתכו רגליה [עו:]. מחוסרת היא: ואי
ס"ד מסוכנת. מחמת חולי דלא
מחסרה אסורה דדרשין שאינה חיה
לא תאכל: **מסוכנת.** מחמת טרפות
שחסרה היא: **מיבעיא.** דקן טרפה
נמי אינה חיה אלא מדאיטריך למיכר
טרפה ש"מ מסוכנת מחמת טרפות
דמיחסרה אסורה אכל שאר מסוכנת

מאי כי מהניא חבת הקדש לפסולא דגופיה
אבל למימנא ביה ראשון ושני לא או דלמא
לא שניא תיקו: **מתני' השוחט את המסוכנת**
רש"י. אומר עד שתפרכס ביד וברגל ר"א
אומר דיה אם זינקה אומר ר"ש השוחט בלילה
ולמחר השכים ומצא כתלים מלאים דם כשרה
שזינקה וכמדת ר"א וחכ"א א"ע שיתפרכס או
ביד או ברגל או עד שתכשכש בזנבה אחד
בהמה דקה ואחד בהמה גסה בבהמה דקה
שפשטה ידה ולא החזירה פסולה שאינה אלא
הוצאת נפש בלבד בבהמה דברים אמורים
שהיתה בחזקת מסוכנת אבל אם היתה
בחזקת בריאה אפי' אין בה אחד מכל
הסימנים הללו כשרה: **גמ'** **מסוכנת ממאי**
דשריא וממאי תיסק אדעתין דאסירא דכתיב
זאת החיה אשר תאכלו חיה אכול ושאניה
חיה לא תאכל והא מסוכנת אינה חיה
מדאמר רחמנא נבלה לא תאכל מכלל
דמסוכנת שריא דאי ס"ד מסוכנת אסירא
השתא מחיים אסירא לאחר מיתה מיבעי
ודלמא היינו נבלה היינו מסוכנת לא ס"ד
דכתיב וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אשר היא לכם
לאכלה הנוגע בנבלתה לאחר מיתה הוא
דקרייה רחמנא נבלה מחיים לא אקרי נבלה
ודלמא לעולם אימא לך היינו נבלה היינו
מסוכנת מחיים בעשה לאחר מיתה בלאו
אלא מדאמר רחמנא טרפה לא תאכל מכלל
דמסוכנת שריא דאי ס"ד מסוכנת אסירא
השתא מסוכנת דלא מחסרה אסירא טרפה
מיבעיא ודלמא היינו טרפה היינו מסוכנת
ולעבור עליו בעשה ולא תעשה א"כ נבלה
דכתב רחמנא ל"ל ומה מחיים קאי עלה בלאו
ועשה לאחר מיתה מיבעיא ודלמא היינו נבלה
היינו טרפה היינו מסוכנת ולעבור עליו בשני
לאוין ועשה אלא מהכא וְחֵלֶב נְבֵלָה וְחֵלֶב
טְרֵפָה יַעֲשֶׂה לְכָל מֵלָכָה ואכל לא תאכלוהו
ואומר מר למאי הלכתא אמרה התורה
אזיבא איסור נבלה ויחול על איסור חלב
יבא איסור טרפה ויחול על איסור חלב
ואי

שריא דלא דרשין שאינה חיה לא תאכל: **ודלמא היינו טרפה היינו**
מסוכנת. וזין מחסרה וזין לא מחסרה משעה שאינה חיה טרפה
קרי לה דטרפה לשון מסוכנת היא כלומר קרובה למות ואזיטריך
לעבור עליה בעשה דשאניה חיה ולא תעשה דטרפה: **אס כן נבלה.**
דאוקמנא לעיל דמשום לעבור עליה בלאו נמי אזיטריך: **לא להשתא**
מחיים. כשהיא מסוכנת קרייה רחמנא טרפה וקאי עלה בלאו ועשה:
לאחר מיתה מיבעיא. איסורא להיכא אזיל: **ודלמא היינו נבלה היינו**
טרפה היינו מסוכנת. כלומר אפילו נבלה שמתה לאחר שנטרפה
ונסתכנה מותה מוקמת לה ואפ"ה אזיטריך ולתיקם עלה לאחר מיתה
בשני לאוין לאו דנבלה ולא דטרפה ועשה דחיה אכול: **ואמר מר.**
בזבחים צפרק חטאת העוף (דף עו): **למאי הלכתא.** כלומר
האי ואכל לא תאכלוהו לא קריין דלא כתיב (ויקרא א) כל חלב
וכל דם לא תאכלו ומשום דמתנבלה או נטרפה מי אזיל ליה איסור
חלב ולמאי אזיטריך אלא התורה אמרה דחייב משום שני לאוין משום
לאו דחלב ומשום לאו דטרפה דלא תימא אין איסור חלב על איסור:

אי

לז

השוחט פרק שני חולין

כי מהניא חבת הקדש לפסולא דגופיה. השתא מקסין דמדאורייתא
קמיבעי ליה אכל מדרבנן מודו דמונין צו ראשון ושני וכן משמע
נמי פרק המנחות והנסכים
בעלמא הוא אמאי מטמא
תפשוט דבעי ר"ל כי ומשני (א)
קמיבעיא ליה דאורייתא כי אמרין
דרצנן והא דלמך צפ"ק דפסחים
(דף כ:) גבי מחט שנמלאת בצצר
הצצר טמא האי צצר דלמכשר במאי
אי צמיצת הקדש אימר דמהני חבת
הקדש לפסולא דגופיה לתימני ביה
ראשון ושני מי מהני וכו' ה"נ תפשוט
הא דבעי ר"ל כי הוה מני לשנוי
ו הא דר"ל מדאורייתא בעי אלא
ספיר משני שם כגון שהעזירה צננה
ועוד משום דלרצן יוסף דלעיל בעי
נמי מניה מדרבנן וא"ת תפשוט דר"ל
מדרכי יוסי צ"ר חנינא דלמך משקי
בית המטבחים אינו מכשיר ואס מהני
חבת הקדש לתימני ביה ראשון ושני
מנימי צננשו וי"ל דנפקא מינה
לענין כמה דברים שהיו מציאים
בעזרה וגם חולין היו מציאים לכלול
עם המנחות והזבחים כלי שיהיו
נאכלים על השוצע כדאמר בהקומץ
רצה (מנחות דף כח:):

השוחט את המסוכנת: אפילו
לכתחלה שרי ונקט
לשון דיעדע משום דבעי לתימני עד
שתפרכס: **שאניה חיה לא**
תאכל. בייש אלו טרפות (לקמן דף
מג:). דריש מהאי קרא דטרפה אינה
חיה והיינו לפי המסקנא דשמעתין
דלא מיתוקמנא צמסוכנת:

השתא מחיים אסורה אאור
מיתה מיבעיא. השתא
סדר דסתם נבלה מסוכנת היא קודם
מיתה ולהכי דייק שפיר דאי קודם
מיתה אסורה פשיטא דמיתה לא
שריא לה דכפירש בקונטרס ומדי
הוה מני למפרך דלמא אחי קרא
לנבלה דלא מן מכח מסוכנת וכגון
שעשה גיסטורא אלא דנטר עד סוף
המסקנא אכל אין לפרש דאפילו אפטר
ננבלה שלא היתה מסוכנת מעיקרא
מ"מ דייק דמדאמר רחמנא מסוכנת
משום דקרינא למיתה כ"ש כהמה
שמתה לגמרי דלע"ז דאמר רחמנא
טרפה אפ"ה אזיטריך לאסור נבלה
משום דטרפה מיחסרה אין לפרש

כך דא"כ אמאי מן פריך צמסוכנת דלמא אמת קרא להך נבלה דלא
אמת מכח מסוכנת מעיקרא כגון שעשה גיסטורא אלא פשיטא
דאין זה קל וחומר דאיסור מסוכנת חמיר דחל מחיים כדאמר בזבחים
צפרק חטאת העוף (דף עו). דלא ילפינן נבלה מטרפה משום דחמירא
דאסורה מחיים וא"ת למאי מן דפריך אי אמרת נמי מסוכנת שריא
תקשי אמאי אזיטריך קרא לאסור נבלה הא אסורה מחיים משום
איסור שאינה זכאה דרחמנא אמר חזתה וזו לא נשחטה דממ"נ
אף לאחר שנתנבלה איכא עשה דשאניה זכאה דמשמע צפרק כל
שעה (פסחים דף לו). וצפ"ק דמיר (דף ד) דריש אומר האוכל נבלה
צויה"כ פטור משום דאין איסור חל על איסור ז' משמע אפילו
נתנבלה צויה"כ פטור משום דאין איסור חל על איסור והשתא
שמתה פקעה איסור אכר מן החי אמאי לא אלא איסור יוה"כ עם
איסור נבלה צבת אמת אלא ודאי לעולם איכא איסור דשאניה זכאה
ולהכי לא חייל עליה איסור יוה"כ דמחיים נמי הוה צה איסור זה
ואכתי לא פקע וי"ש לומר דהוה מני למימר ולטעמין:

דלמא היינו נבלה היינו מסוכנת. אין י"ל לפרש כההיא דבסמוך
ד**השתא צמסוכנת דלא מחסרה אסורה טרפה מיבעיא.** וכו'ת
דיינו לטרפה דלא מחסרה כגון דיתיר כיון דכל יתר כנטול דמי הא נמי מיחסר ונפלה נמי חסונה כמחסרה: **ודלמא היינו טרפה**
דיינו מסוכנת. י"א הא פירשו כההיא דלעיל דהשתא צמ מסוכנת קרי לה טרפה דטרפה לשון מסוכנת כלומר קרובה למות
בין מיחסרה בין לא מיחסרה וק"ק דלעיל דפריך היינו נבלה היינו מסוכנת לא קאמר לעבור עליו בעשה ולא תעשה כדקאמר הכא:
ומה

עין משפט נר מצוה

ק"ב א ב מ"י פ"ד מהל'
מסכות אסורות
הל"ד [טו] סמן לאוין קלד
טושיע יו"ד כ"י ז סטף ק
[כ:]
ק"ב ג מ"י שם פ"ז הל"ב:

שיטה מקובצת

אן יבא איסור נבלה
ויחול על איסור חלב
ג"כ ע"י תוס' כריתות
דף כג ע"א: [ב] נפוחות
במרוגם לאחר שחיטה
והדס מקלח: [ג] השוחט
בלילה כדאמר' בפרקין
דלעיל השוחט בלילה
שחיטתו כשרה בריעבד
אבל לכתחלה לא הו"ס'
ומה"ד בהמה מסוכנת
שזריכה פירכוס וכו':
[ד] וממאי תיסק אדעתך
למיסרא דבעית קרא
למשרייה: [ה] ואשמעי'
רחמנא דקאי עלה נמי
בלאו דאי מואת החיה
לאו: [ו] דקאמר נותר ופיה
עפרא בעלמא הוא כי
דבעי ר"ל וכו' ומשני כי
קא מיבעי ליה דאורייתא
וכי: [ז] ה"מ לשנוי דריש
לקיש: [ח] דלמא אמת
קרא לנבלה דלא אמת
מכח מסוכנת קודם מיתתה
כח שעשה גיסטורא:
[ט] דא"כ מאי פריך
במסקנא דלמא אמת קרא
להך נבלה דלא הו"א
מסוכנת מעיקרא: [י] משום
דאין איסור חל על איסור
וכי: [יא] ומשני אפי' כי
רש"י כריתות דף כג ע"א
ע"ש: [יב] אין פירושו
כההיא דבסמוך: [יג] האי
פירושו כההיא דלעיל:

רבינו גרשום

טמא לא יאכל אלא מסיפא
כל טהור יאכל בשר
כי כלומר לרבות עצים
ולבנות כיו"ב דמקביל
טמאה. כלומר עצים
של מערכה: ומאי תיסק
רש"י דאסירא. כלומר
מינה תלמד ומאי תיסק
אדעתין דאסירא: זאת
החיה אשר תאכלו. כלומר
למה אמרת מאי תיסק
אדעתין דאסירא דכתיב
זאת החיה אשר תאכלו
כי: ומתייב בעשה. כלומר
חיה אכול (שאניה חיה
לא תאכל) טרפה מיבעיא:
הטחול (א) ניטלו הכליות
ניטל ירך וחלל שלה:
ולעבור עליו בעשה ולא
תעשה. כלומר בעשה חיה
אכול לא תעשה ובשר
בשרה טרפה לא תאכלו:

(א) הדג כ"ע דהא ניטל
הטחול או דעליל הכליות מן
הבשר דכמה וגלגל דע"ס
הוא וי"ל ניטל הכדל ולא
שמייר הימנו טלוט או שנטלו
זמנת הגידין ניטל הידק וכו':